

Tájékoztatás a Palkovics Lászlóval folytatott telefonbeszélgetésről

A mai napon, vasárnap 11:01-kor felhívott Palkovics László telefonon és 52 perces telefonbeszélgetést folytattunk. Emlékezetből kísérem meg összefoglalni az elhangzottakat. A beszélgetés hangneme higgadt, tempója közepes, a miniszter beszéde a megszokottnál érthetőbb volt. Azt a benyomást keltette, hogy a korábbiaknál is magabiztosabb. A telefon kiváltója az az e-mailem lehetett, amiben Szigeti Ádámnak jeleztem, hogy nagyon rossz hatású a jelenlegi helyzetben a pénteki HírTV-ben elhangzott interjúja.

I. A beszélgetés első része a tegnapi 444-ben kommentált és a HírTV-ben megjelent interjújához kapcsolódott, ami az MTA politizálásáról és a CEU-val hozott párhuzamáról szólt:

Előljáróban megismételte, amit sokszor elmondott korábban: nagy nehézséget okoz számára a kormányon belül, a kormánypártok felé és a jobboldali médiában ellensúlyozni és ügyel-bajjal fenntartani a tárgyalás és megegyezés lehetőségét. Az MTA nem értette meg, hogy neki nem politizálva ellenállnia kell, hanem konstruktív javaslatokkal kell előjönnie.

A CEU-ra azért hasonlít a helyzet, mert a CEU sem volt hajlandó tárgyalni és kölcsönösen elfogadható javaslatokkal előjönni, hanem elutasította a tárgyalásokat, azután körbejárt külföldön és USA nagykövetségi támogatással mozgósította sajtót, a közvéleményt, ahelyett, hogy tárgyalásokon megegyeztek volna. Ez vezetett oda, ahol most vannak.

Az MTA esetében ezt el kellene kerülni. Ezt mondta a HírTV-ben és ezt torzítva adta vissza a 444. Utalt az én e-mailemre, amiben kárhoztattam, hogy ebben a kiélezett helyzetben így nyilatkozik. Ajánlja, hogy nézzük meg az eredeti felvételt. Azt hadüzenetnek tekinti a kormány, hogy Sorosista rendezvény volt az egyik MTA kutatóközpontban. Nem érti miért fordulhat ilyen elő, hogy engedhetjük, hacsak nem szándékosan provokálunk, ami felelőtlen egy ilyen időszakban.

Amit a sajtóban, médiában mond, az a sajtóban, médiákban lecsapódó és onnan a politikai és társadalmi közvéleménybe kerülő üzenetekre való reagálás, így, ebben az érőtérben kell értelmezni, nem minden esetben értelmezhető szakmai tartalmú üzenetként. Ha lenne érdemi tárgyalás, ami eddig tudott megvalósulni az MTA képviselőinek hibájából, akkor nem lenne ilyen helyzet a médiában sem. Ő szeretne már az MTA vezetésével vagy hivatalos, tárgyalásokra felhatalmazott képviselőjével professzionálisan tárgyalni, de erre eddig az MTA nem volt kész és képes. Velem szívesen folytat informális beszélgetéseket, de nem így fog megoldódni a helyzet, bár jó volna, ha ezek is elősegítenék az érdemi megbeszéléseket, de ez így nem hatékony.

II. Az MTA és ITM közötti konfliktussal kapcsolatban elmondta:

Sürget az idő. Tegnap találkozott a Professzorok Batthyány Körével (Náray Szabó vezetésével beszélgettek). Elmondta nekik az alább részletezett koncepciót, amit a kormány meg akar valósítani, s amihez igényli az MTA partnerségét. Eredetileg

a PBK sem azonosult a kormány MTA-val kapcsolatos törekvéseivel és fájlalták a kialakult helyzetet. Miután azonban bemutatta nekik mit akar a kormány és részletesen tájékoztatta őket arról, hogy mit hiányol, ill. mit nehezményez a kormány és az ITM az MTA vezetése részéről, a PBK képviselői megváltoztatták kezdeti álláspontjukat és magukévá tették a kormány általa előadott koncepcióját. Annyira, hogy elvállalták, hogy közvetítenek a kormány és az MTA között annak elősegítésére, hogy mielőbb megállapodás születhessen.

Nagyon helytelen a kutatók elmenekülésével riogatni. Amikor Németország keleti tartományaiban megtörtént az átalakítás és az ottani rendszer függetlenítése a múltbéli struktúráktól, akkor is volt riogatók, voltak, akik el is mentek, de végül rendeződött minden, jobb lett a helyzet mint korábban, ezt a kutatók megértették és szépen visszatértek.

III. A kutatóhálózat átalakításával kapcsolatos elképzelésekre térve elmondta:

A „Bay Zoltán” nevét viselő alkalmazott kutatási rendszert létrehozó előterjesztés hamarosan a kormány előtt lesz. Az „Eötvös Loránd” nevét viselő alapkutatói kiválósági rendszert ugyancsak szeretnék mielőbb kormány elé vinni, de ez az MTA-tól is függ, hogy mikor lesz lehetséges.

Ő a következő két forgatókönyvet látja lehetségesnek:

1. Az MTA és az ITM megállapodik, a megállapodást mind a kormány, mind az MTA közgyűlés (májusban) jóváhagyja és az alább részletesen bemutatott struktúrát és működést közösen létrehozzák 2019. december 31-ig, úgy, hogy az január elsejétől működni tudjon az új jogi és finanszírozási keretek között.
2. Az MTA elutasítja a megállapodást. Ebben az esetben a kormány arra kényszerül, hogy saját maga hozza létre azt a struktúrát, amit az MTA-val együtt tervezett. További lépésként módosítani „kényszerül” az MTA törvényt azzal, hogy az egyes intézetek saját maguk dönthetnének arról, hogy az MTA intézményeként működnek tovább, úgy, ahogy az MTA lehetővé tudja és akarja azt tenni a saját lehetőségei szerint, vagy jelentkeznek a létrehozandó Max Planck-szerű alapkutatói rendszerbe, valamelyik egyetembe, vagy a Helmholtz-szerű alkalmazott kutatási rendszerbe, ahová biztosítják azt is, hogy minden vagyoni eszközzel (általános és kutatói infrastruktúra, azaz a jelenleg MTA tulajdont jelentő ingatlanokkal együtt kerülhetnek így át. A miniszter szerint ez egy nehezebb, kockázatosabb, hosszabb út, ő az elsőt „javasolja” nekünk, ill. „szeretné” jobban.

A miniszter részletesen és bizonyos elemekre többször visszatérve ismertette a megvalósítani tervezett rendszer alapelemeit. Ezt szeretné jogász szakemberekkel megbeszélni és pontosítani. Az előadottak a következők (vastagon kiemelve a megrendíthetetlennek érzékeltek, normál szedéssel a

kevésbé mereven előadottak, dőlt betűvel a tisztázatlan, nem vagy elnagyoltan említett részek):

1. Az Intézethálózatot el kell szakítani az MTA vezetésétől, a köztestülettől, önállóvá kell tenni. A „brand”-ről (régii megőrizhetősége, új szükségessége, esetleges kompromisszum nem jött szóba.

2. A Kormány és az MTA közösen alapítson egy „Eötvös Loránd Társaságot”, ennek legyen egy kuratóriuma, amelyet természetes személyek alkotnak, akiket *személyes felelősség terhel a döntéseikért.* **A tagok 75%-át az állam, 25%-át az MTA delegálja.** Azért van a kormánynak többsége, mert bár nem tudja biztosítani azt a mintegy 500 milliárdra becsült alapítványi vagyont, amiből üzemelhetne a létrehozott alapítványi rendszer, de vállalja, hogy törvényben előírt módon folyamatosan biztosítja az alapítvány alá helyezett intézethálózat működését. *Ezáltal nagyobb kockázatot vállal a rendszerért, mint az MTA, amely csak az eddig nála elhelyezett, de tőle ide átkerült intézetek által kezelt vagyona mértékéig járul hozzá az új rendszerhez.*

A Kormány és az MTA egyaránt adja át az alapítói jogait ennek a kuratóriumnak, amely ezután teljes felelősséggel gyakorol minden jogot a rendszerben. **Így válik teljesen függetlenné a két alapítótól az intézethálózat, ahogy ez a német példákban is van.** A magyar polgári törvénykönyv nem teszi ezt lehetővé, míg a német igen. Ezt tisztázni kell a polgári jog vezető hazai szakemberével, szakembereivel.

A kuratórium kell létrehozza azt a társaságot – Eötvös Loránd Társaság, amely a Max Planck Társaság mintájára működteti az intézethálózatot. Ennek döntéshozó testülete a „szénátus” 50%+1 fő arányban lehet MTA által kijelölt személy, maradékában pedig a kormány által delegáltakból áll majd. Az egyszemélyi felelős vezetés fennmarad az intézetek élén, a vezetőket ez a testület nevezi ki, számoltatja be, gyakorolja a munkáltatói jogokat, hívja őket vissza. Működteti a minőségbiztosítási rendszert, felkérve kiemelkedő tudósokat, akadémikusokat, minősített szakembereket itthonról és külföldről, stb. **Egyet kikötött ismételten: az MTA köztestület semmilyen közvetlen befolyással nem lehet a rendszer működésére, annak függetlenné kell válnia, ahogy az MTA főtitkára és a titkársága sem irányít, felügyel többé, ezt többször hangsúlyozta.** Mindent részletet ki kell dolgozni.

A miniszter a fentieket általában nagyon határozottan képviselte a rendszer olyan elemeit is, amelyekkel kapcsolatban Szigeti Ádám nagyobb rugalmasságot engedett sejtetni. Az sem volt világos, hogy a fentiek milyen mélységben és részletességgel vannak egyeztetve a miniszterelnökkel, de az kiderült, hogy a nagyobb kérdések mindenképpen a miniszterelnök előfeltételeként vagy utóbbi jóváhagyásával kerültek bele ebbe az aktuális változatba.

Nem világos, hogy ezek után mi az, amiben maradt mozgástér, hol lesz kész a kormány engedni. Palkovics határozottan elutasította a több lépésben történő átalakításra vonatkozó felvetésemet. Néhány pontra visszatértem a beszélgetés

során és egy-egy esetben talán van lehetőség a tárgyalások során javítani a pozíciókon. Ezek az alábbiak:

- Az önálló szervezet belső struktúrája, jogi formája, társaság vagy alapítvány, kuratórium, szenátus arányai, összetétele.
- néhány intézet, esetleg kivételesen jól alakuló tárgyalással a jelenleg a Bay Zoltán társaságba és az Agrártárcához szántak megtartása komoly stratégiai alátámasztással, vállalásokkal.
- reménytelennek látszik a 3 társadalomtudományi központ és az állatorvostudományi intézet megtartása és a TTK egybentartása is.

Palkovics – utalva az én üzenetemre is – jelezte, hogy ne építsünk arra, hogy őt lecserélik, bár szívesen átadná az átalakítást másnak, és megismételte, hogy a kormányban ő a legjobb barátja az MTA-nak, a többiekkel szemben nagyon nehéz megvédenie.

Azt is sejteni engedte, hogy a kőkemény álláspont addig tart, amíg meg nem állapodunk a nagy kérdésekben. Ezt követően (esetleg ennek során) lehet finomítani a dolgokat.

IV. Az intézethálózatról elhangzottak:

Az intézetek magatartásáról elhangzott általánosságban. Nem mindenki érzi a helyén magát az MTA-nál és vannak, akik maguk is mennének a „Helmholtz-szerű” hálózatba.

Az egyes intézetekkel kapcsolatban ezúttal a következők hangzottak el:

Egyetemekhez kerüljenek:

- BTK, HTK, KRTH, TTK egy része, kivéve Zenetudományi Intézetet

Eötvös Társaságba a kiváló alapkutató intézetek, s néhány speciális intézet:

- NyTI,
- az önállósítandó Zenetudományi
- RAMKI, bár többen kétlik, hogy szükséges önálló matematika intézet.
- SZTAKI (határozottan itt említette, többször is)
- KOKI (bár a KOKI kérheti, hogy csatlakozhasson a Semmelweis Egyetemhez, ha inkább azt akarja)
- Felvetésemre esetleg az Enzimológia és a Kognitív Idegtudomány, a többi egyetem (tévedés volt összeerőltetni őket)
- CSFK és az
- ŐK minden bizonnyal, de őket név szerint nem említette
- Az SzBK is logikus, hogy itt legyen, őket említette a miniszter, de nem érttem jól, hogy mit mondott igen gyorsbeszédűen róluk.

Bay Zoltán alkalmazott kutatási hálózathoz:

- ATOMKI
- EK

- ATK menjen az Agrártárcához a NAIK-kal társítva, kivéve az Állatorvostudományi Intézetet, amely menjen az egyetemébe.

Nem történt említés:

- Wigner

Említette még, hogy esetleg a szegedi Lézerközpont is megy a Bayba.

V. A kiírt „Tématerületi Kiválósági Pályázat 2019”-ről mondottak:

Semmit nem hajlandó változtatni a kiírásban, ne is kérjünk semmit. A korábban beígért, innen hiányzó „Kiválósági Boríték” az OTKA, ami nem itt van. Szigorúan a megjelent kiírás szerint fognak eljárni. Lesz egy szakmai bíráló az illetékes OTKA testület részéről delegált szakértőkkel és egy párhuzamos tématerületi értékelés az általa kijelölt személyek által. Ezek együttes figyelembe vétele alapján lesz döntés, ahol a kormány érvényesíti a saját álláspontját, ami tükröződik a fenti koncepciójában is. Csodálja, hogy a jól pályázó intézetek szó nélkül tudomásul vették, hogy mások ebből a pénzből lazán működtek pályázatok beadásának kényszere nélkül. Az MTA besöpörheti, ha akarja a 40%-okat és megsejtheti belőle azokat, akiket akar. Jó lenne, ha addigra, mire a döntés márciusban megszületik az intézethálózat átalakításáról is megállapodnánk nagy vonalakban. Akkor talán lehet egy-s másról még beszélni.

Budapest, 2019. 02. 03.